

ВПЛИВ РОДОВИХ ПОСЕЛЕНЬ НА РОЗВИТОК СЕЛИТЕБНИХ ТЕРИТОРІЙ

*Антонець М. О., к. психол. н., доцент, Полтавська державна аграрна академія, ПВНЗ «Український гуманітарний інститут,
Антонець О. А., к. с.-г. н., доцент, Полтавська державна аграрна академія, Україна*

Сьогодні деякі селитебні території перебувають у стані занепаду. Особливо це стосується сільських територій. Цей процес обумовлений багатьма чинниками, але найголовнішим є нераціональне господарювання на Землі. Актуальність дослідження полягає у виявленні впливу родових поселень у трьох аспектах—духовному, соціально-психологічному і економічному на розвиток сільських територій.

Метою дослідження є вивчення впливу родових поселень на розвиток сільських територій. Предмет дослідження – сільські родові поселення. Методом дослідження є наукове спостереження.

Як зауважують Г. Денисик і А. Кізюн, «ландшафти заселених територій або селитебні (від слова «селити», «селитися») ландшафти займають особливе місце у структурі антропогенних ландшафтів. З їх появою в межах будь-якого континенту і навіть акваторії Світового океану починається активний процес антропогенізації натуральних та формування антропогенних ландшафтів» [5, с.6]. Антропогенні ландшафти формуються під обопільним впливом природного і штучного середовища. А. Львовчикіна стверджує, що «природне середовище у чистому вигляді на сьогоднішній день дуже обмежене, адже майже скрізь у доккілі відчувається втручання людини» [7, с.32].

На жаль, таке втручання призвело у ХХІ столітті до серйозних екологічних проблем. Головною причиною цих проблем є індивідуалізація життя, існування за принципом: "Моя хата з краю, мені байдуже, що відбувається з іншими". Святе Письмо застерігає людину: „І ти не занечистиш своєї землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі на спадок” [1, 5М.21:23]. Але в останні часи людство технократично, по-варварськи господарює на Землі й отримало результат, що пророкував Ісая у Старому Заповіті: „Земля буде дощенту зруйнована та пограбована вся” [1, Іс.24:3].

Людина забула своє справжнє призначення, яким благословив її Бог в Еденському саду: «Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте

землю, і оволодійте нею» [1, 1М.1:28]. Божа модель господарювання на землі – це Еденський сад. Господь помістив у ньому родину – чоловіка Адама і жінку Єву. Взаємини людини і довкілля повинні будуватися за принципом екоорієнтованого теоцентризму. Згідно з такими взаєминами, світогляд покладає на особу відповідальність за все, що вона створює. Людина – це не пан і не раб, а садівник, який примножує багатства планети, що були даровані Богом на початку. Важливо пам'ятати, що Адаму було доручено обробляти й зберігати земний сад: «І взяв Господь Бог людину, і в Еденському раї вмістив був її, щоб порала його та його доглядала» [1, 1М.2:15]. «Господь є Творцем і надихає людину на творчість, наділяє талантами» [3, с.212]. Принципи Еденського саду необхідно плекати у розвитку сучасного села. Відштовхуючись від моделі Еденського саду, О. Чаянов зауважував, що «сільське життя – це природний стан людини» [9, с.292].

Вплив родових поселень у соціально-психологічному аспекті вивчався Л. Гридковець, яка пояснює цей вплив через родинну детермінанту життєвого шляху. Вона зазначає, що «соціальна дія переходить у стійку соціальну модель поведінки особистості при багаторазовому повторенні, забезпечуючи при цьому передачу соціальної дії наступним поколінням в якості ефективної моделі вирішення соціальних проблем» [4, с.186]. Тому ефективні соціальні дії щодо мудрого господарювання на сільських селективних територіях батьків, залучаючи у цей процес дітей та онуків призводять до ефективної економічної та екологічної моделі поведінки усього роду і загалом до формування духовно і соціально здорової нації. Л.Гридковець зауважує, що «при особистісному прийнятті досвідного чиннику, його осмисленні, вдячності до нього і усвідомленні його в якості резерву, особистість отримує позитивний поштовх до прогресивного розвитку» [4, с.262]. Такий підхід намагаються втілювати родові поселення Антонців і Кривошапок.

Садиба Антонців знаходиться у селі Сем'янівка Полтавського району. Побудував дім і заклав сад разом із зятем О.В. Сологуб, колишній міністр з будівництва Комі АР, ветеран Другої Світової війни. Він впроваджував ідеї своїх батьків щодо розвитку селитебних територій на Дніпрянщині. Антонці також намагаються продовжувати сільськогосподарські традиції свого далекого родича С.С.Антонця – фундатора сучасного органічного землеробства. Він вболіває за збереження і відновлення родючості ґрунтів, тим самим

дбаючи про нащадків, які будуть працювати на цій землі у подальшому. Герой України стверджує: «Безвідвалка – це не спрощений обробіток ґрунту, а вищий пілотаж агрономічної майстерності» [10, с.55]. С.Антонець проголошує: «Наша ідеологія – створення добробуту. Не кимось, хто подарує нам той добробут, а власними руками. Для того, аби суспільство успішно розвивалося, потрібно, щоб більшість людей працювали на землі. Чому? Тому що село є основою нації, її годувальником, хранителем традицій, люди тут живуть здоровіше. Тут ліквідується ота споживацька тенденція, надзвичайно поширена останнім часом» [10, с.76].

Родове поселення Антонців плекає у своєму житті турботливе ставлення до землі, до докiлля, як і Семен Свиридонович. Ґрунт обробляється на ділянці мотокультиватором Forte HSD1G-80 із фрезою. Це дає можливість зберігати родючість ґрунту. Боротьба з шкідниками ведеться, використовуючи органічні препарати, а саме ентоцид. Серед добрив застосовуються гній та курячий послід. Сад та город поливаються річковою водою, адже садиба розташована на березі річки Ворскла.

За словами В. Іванченка, «в Україні нараховується близько 100 тисяч пасічників. 60% меду виробляється на любительських пасіках, де кількість бджолосімей не перевищує 50. На долю професійних виробників, які обслуговують більше 200 бджолосімей, припадає до 5% всього меду. Ще 25% забезпечують пасіки середніх розмірів. У перспективі Україна ризикує втратити обсяг виробництва меду» [6, с.27].

О.Антонець більше 25 років займається пасікою. Він має 40 бджолосімей, які живуть у вуликах лежаках з магазинними надставками. У пасічній справі господар постійно вдосконалюється, зробив власноруч сонячну воскотопку. У цьому році придбав багатокорпусні вулики. Займається виведенням маток. Він розуміє, що виробництво меду – справа шляхетна і необхідна. Мед – це Божий продукт, надзвичайно корисний і ніколи не псується. Як слушно зауважує Г.Аджигирей, «мед завжди цінувався за його унікальні характеристики: аромат, поживність, цілющість, різноманітність. Мед нарівні з лікарськими рослинами є ефективним засобом лікування для людей будь-якого віку» [2,с.78]. Корисними продуктами бджільництва є також прополіс, маточне молочко, пилок, перга, бджолина отрута. Бджоли забезпечують запилення багатьох сільськогосподарських культур на полях і луках.

Прикладом любові до землі, до сільського господарства є також родове поселення Медяників – Кривошапок на хуторі Олєпіри поблизу Сем'янівки. Піввіку тому Медяники побудувала у цьому хуторі хату. Поряд на лісових галявинах росте материнка, звіробій і деревій. І сьогодні Кривошапки в умовах *ex situ* підтримують у належному стані ці дикорослі рослини. Крім того, господиня вирощує на ділянці красюлю, портулак і колекцію цибуль. Вона застосовує ці рослини в їжу і для лікарських цілей. Родині було запропоновано скористатися методичними вказівками, «що призначені для господарів, які в умовах сільських селитебних територій вирощують і реалізують сировину для потреб фармацевтичної, харчової промисловості, аптечної мережі, а також для власного споживання. Дані вказівки можуть бути корисними і в навчальному процесі викладачам та студентам аграрних вузів, науковцям, керівникам і фахівцям, що вивчають екологічні проблеми розвитку села» [8].

Отож, селитебні сільські території можуть і повинні розвиватися під впливом родових поселень, що забезпечують також розвиток аграрної та екологічної культури України в цілому.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. – Українське біблійне товариство. – 2002. – 1296 с.
2. Аджигирей Г. Пчела и человек / Галина Аджигирей. – Киев: Книгоноша, 2013. – 304 с.
3. Антонєць М.О. Артфестиваль як модель соціокультурного розвитку / М.О. Антонєць, О.А. Антонєць // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Моделі соціокультурного розвитку територій: перспективи та можливості у світлі історичної спадщини сучасного та майбутнього», 25-27 вересня 2019 року. – Суми: СНАУ, 2019. – Тези доповідей – част.1. – С.210-215.
4. Гридковець Л.М. Світ життєвих криз людини як дитини своєї сім'ї: монографія / Людмила Гридковець. – Львів: «Скриня», 2016. – 516 с.
5. Денисик Г.І. Селитебні ландшафти: терміни і поняття, їх суть та правомірне використання / Г.І.Денисик, А.Г.Кізюн // Наукові записки Вінницького педагогічного університету. Сер. Географія. – Вип. 22. – Вінниця: вид-во ВПУ, 2011. – С.5-9.
6. Іванченко В. Скільки пасічників в Україні // «Пасічник», № 9, 2019. – С.27.
7. Львовчкіна А.М. Екологічна психологія: навчальний посібник / Антоніна Львовчкіна. – Київ: Міленіум, 2003. – 120 с.
8. Методичні вказівки з еколого-безпечного вирощування лікарських культур в умовах селянських та фермерських господарств / за ред. Л.А. Глуценко. – Березоточа: вид-во ПДАА, 2015. – 80 с.

9. Сеятели и хранители (в двух кн.Кн.2): Очерки об известных агрономах, почвововедах, селекционерах, генетиках, экономистах-аграрниках / Сост.В.В.Володин.–Москва: Современник, 1992.–527 с.
10. Черкас В.М. Автограф на землі: фотоальбом / Валерій Черкас.–Полтава: ТОВ «Сімон», 2013.-288 с.